

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
יוליה מלינובסקי
אביגדור ליברמן
עודד פורר
יבגני סובה
שרון ניר
חמד עמאר

פ/25/3501

הצעת חוק נישואין וגירושין, התשפ"ג–2023

הגדרות

1. בחוק זה –

"בורר גירושין" – מי שקיבל רישיון להיות בורר גירושין בהתאם להוראות סעיף 13;

"בית דין דתי" – בית דין רבני, בית דין שרעי, בית דין של עדה נוצרית ובית דין דתי דרוזי;

"בית המשפט" – בית המשפט לענייני משפחה;

"חוק מרשם האוכלוסין" – חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה–1965¹;

"הממונה" – הממונה על מרשם הנישואין;

"מרשם האוכלוסין" – מרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין;

"מרשם הנישואין" – מרשם של בני זוג נשואים לפי הוראות חוק זה;

"עניינים כרוכים לגירושין" – לרבות יחסי ממון, מזונות, אפוטרופסות ומשמורת ילדים;

"ערכאת הגירושין" – בית דין דתי, בית המשפט או בורר גירושין;

---

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 270.

"רשם נישואין" – הרשות הרושמת כהגדרתה בפקודת הנישואין והגירושין (רישום)², רשם נישואין אזרחיים או מי שקיבל רישיון כרשם נישואין בהתאם להוראות סעיף 13 ;

"רשם נישואין אזרחיים" – מי שמונה לפי הוראות סעיף 3 ;

"תושב ישראל" – מי שהתגורר בישראל במשך תקופה של שלוש שנים מתוך חמש השנים שקדמו ליום הגשת הבקשה לרישום במרשם הנישואין לפי סעיף 5, שהוא אחד מאלה :

(1) אזרח ישראלי ;

(2) מי שניתנה לו אשרת עולה או תעודת עולה לפי חוק השבות, התשי"א–1950³ ;

(3) מי שניתן לו רישיון לישיבת קבע לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952⁴ ;

"השר" – שר המשפטים.

2. הזכאים להינשא ולהירשם במרשם הנישואין (א) בני זוג המבקשים להינשא רשאים לערוך נישואין בפני רשם נישואין או מי שמינה לשם לכך ולהירשם במרשם הנישואין, בהתקיים התנאים המפורטים להלן ובכפוף להוראות סעיפים 5 עד 8 :

(1) הם בני 18 שנים לפחות ;

(2) הם תושבי ישראל ;

(3) הם אינם קרובי משפחה ; לעניין זה, "קרוב משפחה" – הורה, הורה של הורה, צאצא, בן זוג או מי שהיה בן זוג של כל אחד מהם, וכן אח או אחות ובני זוגם ; "בן זוג", של אדם – מי שנשוי לאותו אדם וכן מי שרשום כבן זוגו של אותו אדם במרשם הנישואין ;

(4) אף אחד מהם אינו נשוי לאחר על פי דין דתי או אזרחי, לרבות ידוע בציבור, אינו רשום במרשם האוכלוסין כנשוי לאחר ואינו רשום כבן זוגו של אחר במרשם הנישואין או במרשם דומה המתנהל על פי דין במדינה אחרת ;

(5) היה אחד מהם פסול דין או מי שמונה לו אפוטרופוס – בית המשפט אישר שהוא מסוגל לתת הסכמה מדעת להינשא.

² חא"י, כרך ב', עמ' (ע) 876, (א) 903.
³ ס"ח התשי"א, עמ' 159.
⁴ ס"ח התשי"ב, עמ' 354.

(ב) רשם נישואין רשאי לקבוע תנאים נוספים על התנאים שבסעיף 2, לרבות תנאים לעניין כשירות להינשא, דתם, מוצאם ומינם של בני הזוג, וכן קביעת ערכאת הגירושין; תנאים אלה יימסרו בכתב לממונה ולבני זוג המבקשים לרשום את נישואיהם;

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), רשם נישואין אזרחיים לא יקבע תנאי נוסף על התנאים המפורטים בסעיף קטן 2(א).

(א) השר ימנה אדם הכשיר להתמנות לשופט שלום בבית המשפט, לממונה; הממונה יפקח על תקינות מרשם הנישואין, יפרסם לציבור ובאתר האינטרנט את שמותיהם ומעניהם של רושמי הנישואין, ערכאות הגירושין, תנאים שקבע רשם נישואין בהתאם להוראות סעיף 2(ב) ומידע אודות הליכי נישואין וגירושין.

(ב) השר ימנה אדם הכשיר להתמנות לשופט שלום בבית המשפט, לרשם נישואין אזרחיים, ורשאי הוא למנות כמה רשמי נישואין אזרחיים אם מצא לנכון לעשות כן; מינה השר כמה רשמי נישואין אזרחיים, ימנה אחד מהם לרשם נישואין אזרחיים ראשי.

(ג) רשם נישואין אזרחיים ירשום במרשם הנישואין את הזוגות שנישאו בנישואין אזרחיים; מינה השר כמה רשמי נישואין אזרחיים, יפקח רשם הנישואין האזרחיים הראשי על פעילותם של רשמי הנישואין האזרחיים.

(א) בני זוג שמתקיימים בהם התנאים המפורטים בסעיף 2 רשאים לפנות לרשם נישואין בבקשה להינשא; בקשה כאמור תוגש בטופס שקבע השר, בצירוף הצהרה של בני הזוג כי מתקיימים בהם התנאים שבסעיף 2, קביעת ערכאת הגירושין במידה ויבחרו להתיר את נישואיהם, ובצירוף מסמכים אחרים שקבע השר.

(ב) הוגשה בקשה לרישום לפי הוראות סעיף קטן (א) ומצא רשם הנישואין כי מתקיימים בבני הזוג התנאים שבסעיף 2, לאחר שבדק את פרטי הרישום של בני הזוג במרשם האוכלוסין ובמרשם הנישואין, יפרסם הודעה לציבור על הגשת הבקשה לרישום; מצא רשם נישואין כי לא מתקיים אחד מהתנאים שבסעיף 2, ידחה את הבקשה לרישום וימסור על כך הודעה בכתב בצירוף עילת הדחייה לבני הזוג.

3. מינוי הממונה על מרשם הנישואין ורשם נישואין אזרחיים

4. כשירות להירשם לנישואין

(ג) כל אדם רשאי להגיש לרשם הנישואין, בתוך 30 ימים מהיום שבו פורסמה הודעה לציבור לפי סעיף קטן (ב), התנגדות לבקשה לרישום בשל כך שלא התקיים תנאי מהתנאים האמורים בסעיף 2; הוגשה לרשם נישואין התנגדות כאמור, ימציא הרשם העתק ממנה לבני הזוג, ורשאים בני הזוג להשיב להתנגדות, בתוך 30 ימים.

(ד) הוגשה התנגדות לפי הוראות סעיף קטן (ג), יבחן רשם הנישואין את ההתנגדות ויחליט אם לדחותה או לקבלה; החליט רשם הנישואין לדחות את ההתנגדות, ימשיך בהליכי הרישום במרשם הנישואין לפי הוראות סעיף 5; קיבל רשם נישואין אזרחיים את ההתנגדות, ידחה את הבקשה לרישום וימסור על כך הודעה בכתב לבני הזוג.

5. רישום נישואין (א) התקיימו התנאים האמורים בסעיף 4 לרישום נישואין, ונוכח רשם הנישואין כי כל אחד מבני הזוג מסכים להינשא בהסכמה חופשית ובהבינו את משמעות הנישואין, יסדר רשם הנישואין או מי שמינה לשם כך את נישואי בני הזוג;

(ב) לאחר סידור הנישואין ירשום רשם הנישואין את בני הזוג במרשם הנישואין, תוך ציון פרטי הבקשה, מועד הנישואין, הדין הדתי או האזרחי לפיו נישאו וערכאת הגירושין;

(ג) העתק מן הרישום יישלח לבני הזוג ולפקיד הרישום לפי סעיף 15 לחוק מרשם האוכלוסין.

6. נישואין דתיים
לאחר נישואין
אזרחיים (א) בני זוג שנישאו אצל רשם נישואין אזרחי או במדינת חוץ, רשאים לפנות אל בית המשפט בבקשה להינשא על פי דין דתי ולשנות בהתאם את הרישום על פי סעיף 5(ב);

(ב) מצא בית המשפט כי בקשה על פי סעיף קטן (א) הוגשה בהסכמה חופשית של בני הזוג ובהבינם את משמעות הנישואין, וכי בני הזוג אינם נשואים על פי דין דתי אחר, רשאי להפנות את בני הזוג לרשם נישואין לסידור הנישואין ולהעביר את הבקשה לממונה לשינוי פרטי הרישום בהתאם להוראות סעיף 5.

7. עיון במרשם וקבלת
ידיעות מהמרשם (א) מרשם הנישואין לא יהיה פתוח לעיון אלא למפורטים להלן ולשם מילוי תפקידם:

(1) שר הפנים או מי שהשר הסמיכו לכך;

(2) מי שבית משפט או בית דין דתי הסמיכו לכך לעניין מסוים התלוי ועומד לפנייהם;

(3) רשם נישואין או מי שהרשם הסמיכו לכך ;

(4) בעל תפקיד אחר שקבע השר.

(ב) כל אדם רשאי לקבל ידיעה בנוגע לרישום לגביו במרשם הנישואין וכן העתק או תמצית מן הרישום.

רישום גירושין 8. (א) ביקש אחד מבני הזוג או שניהם להתיר את נישואיהם, לאחר יישום הוראות חוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה–2014⁵, יגיש בקשה לערכאת הגירושין שרשם רשם הנישואין בהתאם להוראות סעיף 5(ב), בטופס ובצירוף מסמכים שקבע השר ;

(ב) הוגשה בקשה לפי הוראות סעיף קטן (א), תקבע ערכאת הגירושין מועד להתייצבות בני הזוג, תוך לא יותר מ-60 ימים, לשמיעת טענותיהם בעניין התרת נישואיהם ;

(ג) קבעה ערכאת הגירושין כי בני הזוג התירו את נישואיהם וכי הם אינם נשואים על פי דין אחר, ירשום הממונה במרשם הנישואין כי בני הזוג גרושים ומותרים להינשא לאחרים ;

(ד) נרשמו גירושין לפי הוראות סעיף זה, ישלח הממונה אישור על רישום הגירושין לבני הזוג ולפקיד הרישום לפי סעיף 15 לחוק מרשם האוכלוסין ;

(ה) נישאו בני הזוג במדינת חוץ או חדלה ערכאת הגירושין שקבעו בני הזוג בעת הרישום לנישואין להתקיים, יקבע בית המשפט את ערכאת הגירושין המוסמכת לדון בהתרת נישואיהם של בני הזוג, בהתחשב בדין הדתי או האזרחי לפיו סידרו את נישואיהם.

מניעת שימוש לרעה 9. (א) הוגשה בקשה להתרת נישואין לבית המשפט, יודיע לבני הזוג כי התרת נישואין בבית המשפט תקפה על פי הדין האזרחי בלבד ויודיע להם על גירושין אפשרותם להגיש בקשה בהתאם להוראות סעיף קטן (ג).

(ב) ערכאת גירושין רשאית לקבוע כי על בני זוג להתיר את נישואיהם בהתאם לדין דתי או אזרחי אחר ולקבוע איזו ערכאת גירושין תדון בהתרת נישואיהם ;

⁵ ס"ח התשע"ה, עמ' 116.

(ג) אחד מבני הזוג או שניהם רשאים לפנות לבית המשפט בבקשה להתיר את נישואיהם על פי דין שונה מהדין הנוהג בערכאת הגירושין שצוינה בהתאם להוראות סעיף 5(ב); בית המשפט יבחן את הבקשה ואם מצא כי יש יסוד סביר להניח כי בני הזוג נשואים על פי דין דתי והבקשה הוגשה בתום-לב, יפנה את בני הזוג לערכאת גירושין מתאימה להתרת נישואיהם;

(ד) שימוש לרעה בדין הדתי באופן זה שמונע מבן זוגו של אדם את התרת הנישואין, לאחר שקבעה ערכאת גירושין כי יש להתיר את הנישואין או לאחר שנה מיום הגשת בקשה להתרת הנישואין, הוא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש]⁶, יחולו עליה בכפוף להוראות חוק זה; בית המשפט רשאי לחייב את המעוול בתשלום פיצויים שאינם תלויים בנזק (בסעיף זה – פיצויים לדוגמה); בבואו לקבוע את גובה הפיצויים לדוגמה, יתחשב בית המשפט בין השאר בנסיבות ביצוע העוולה, חומרתה והיקפה.

סמכות דיון בעניינים הכרוכים לגירושין 10. לבית המשפט תהיה סמכות בלעדית לדון בעניינים כרוכים בגירושין, אלא אם כן בני הזוג הביעו הסכמה חופשית ומדעת, שתינתן בתצהיר, כי ערכאת הגירושין תהיה מוסמכת לכך.

גירושין אזרחיים 11. (א) הוגשה לבית המשפט בקשה להתרת נישואין על ידי אחד מבני הזוג, וצוין כי בית המשפט יהיה ערכאת הגירושין בהתאם להוראות סעיף 5(ב), ייתן בית המשפט פסק דין להתרת נישואיהם באחת מאלה:

(1) בני הזוג הגיעו להסכם בדבר הסדר גירושין, הכולל הסכמה להתרת הנישואין;

(2) בני הזוג לא הגיעו להסדר כאמור בפסקה (1) בתוך שישה חודשים מיום שהוגשה הבקשה להתרת נישואין ואחד מבני הזוג הודיע לבית המשפט כי הוא מעוניין בהתרת הנישואין; ואולם רשאי בית המשפט לעכב את מתן פסק הדין עד שיסתיימו ההליכים בעניינים הכרוכים בגירושין;

(3) חלפה שנה מיום הגשת הבקשה להתרת הנישואין ולא היה ניתן לאתר את בן הזוג ולהמציא לו את הבקשה.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט לתת פסק דין להתרת הנישואין גם בהתקיים אחד מאלה:

(1) הנישואין נעשו למראית עין;

⁶ דיני מדינת ישראל [נוסח חדש], עמ' 266.

(2) הרישום במרשם הנישואין נעשה על יסוד מידע כוזב או שגוי ;

(3) בית המשפט נוכח כי לא ניתן לקבל את הסכמת בן הזוג להתרת הנישואין מחמת ליקוי נפשי, שכלי או פיזי, שבשלו בן הזוג אינו מסוגל להבין את משמעות התרת הנישואין ותוצאותיה או אינו יכול להסכים לה ;

(4) בן זוגו של המבקש נישא לאחר או נרשם כבן זוגו של אחר במרשם הנישואין או במרשם דומה המתנהל על פי דין במדינה אחרת.

12. ערעור החלטה של רשם נישואין או בורר גירושין ניתנת לערעור לבית המשפט.

13. ביצוע ותקנות (א) השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, ובכלל זה בעניינים אלה :

(1) ההליכים בפני רשם הנישואין ;

(2) סדרי הדין בפני בית המשפט ;

(3) אגרות בעד הגשת בקשה לרישום נישואין במרשם הנישואין, פתיחה וניהול דיון להתרת נישואין בערכאת גירושין וניהול דיון בעניינים הכרוכים לנישואין ;

(4) קביעת תבחינים ומתן רישיון לרשם נישואין וטופס בקשה לפעול בתור רשם נישואין שיכלול, בין היתר, את מענו ואת העקרונות הדתיים או האזרחיים שעל פיהם יפעל ;

(5) קביעת תבחינים ומתן רישיון לבורר גירושין לפעול כערכאת גירושין וטופס בקשה לפעול בתור ערכאת גירושין שיכלול, בין היתר, את מענו ואת העקרונות הדתיים או האזרחיים שעל פיהם יפעל.

(ב) תקנות לפי סעיף קטן (א)(3) יותקנו באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

(ג) שמותיהם ומעניהם של מי שמחזיק ברישיון לרשם נישואין לפי סעיף קטן (א)(4) או מי שמחזיק ברישיון לפעול כערכאת גירושין לפי סעיף קטן (א)(5) יפורסמו ברשומות ובאתר האינטרנט של הממונה.

14. הוראות מעבר (א) הוראות חוק זה לא יחולו על ענייני נישואין וגירושין שהחלו לדון בהם לפני מועד תחילתו ;

(ב) נישואין אזרחיים, שנערכו לפני תחילתו של חוק זה, בהתאם לדיני מדינה זרה, ידונו בהתאם להוראות סעיף 8(ה).

תיקונים עקפים 15. בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953⁷ –

(1) במקום סעיף 1 יבוא:

"שיפוט בענייני 1. לבתי הדין הרבניים תהיה סמכות שיפוט בענייני נישואין וגירושין נישואין וגירושין בישראל בכפוף להוראות חוק נישואין וגירושין, התש"ף-2020."

(2) סעיפים 2 עד 4 בטלים.

16. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), התשכ"ט-1969⁸ – בטל.

17. (א) חוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע-2010⁹ (להלן – חוק ברית הזוגיות) – בטל.

(ב) אדם שהיה רשום במרשם הזוגיות מכוח חוק ברית הזוגיות, ורישומו היה תקף ביום תחולתו של חוק זה, יירשם כנשוי במרשם האוכלוסין, אלא אם כן יגיש התנגדות לכך בתוך 30 ימים; הועבר הרישום, יחולו על הנרשם כל הוראות חוק זה.

(ג) השר יקבע הוראות בנוגע לדרך ההודעה לזוגות הרשומים במרשם הזוגיות לחסרי דת, בנוגע למחיקתם מן המרשם ולרישומם כנשואים ובנוגע לזכאותם להתנגד לכך.

דברי הסבר

בשנים האחרונות יש מגמת ירידה במספר הזוגות היהודיים הנישאים ברבנות. חלקם מנועים מלהינשא מכיוון שהרבנות מערערת על יהדותם או מגדירה אותם כ"פסולי חיתון" מסיבות שונות, וחלקם בוחרים שלא להינשא ברבנות על רקע חוסר הזדהותם עם הממסד הדתי בישראל. לאחרונה יש יותר ויותר זוגות דתיים ומסורתיים שבוחרים להינשא כהלכה מחוץ למוסד הרבנות. מגמות אלה מלמדות על הפגיעה שיוצר המצב החוקי הקיים בכל הנוגע לחופש הבחירה בעבור זוגות המבקשים לקשור יחד את חייהם הזוגיים, ויוצרות מציאות של ריבוי "ידועים בציבור" שאינם רשומים כנשואים כדין.

לצד זאת, זהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית מחייבת משנה זהירות ודאגה לערכים יהודיים והלכתיים. ראשית, יש לוודא כי קיים מערך נישואין וגירושין שפועל על פי דין תורה, שיסייע לזוגות המבקשים להינשא או להתיר את נישואיהם על פי ההלכה היהודית. שנית, על המדינה לפעול למניעת

⁷ ס"ח התשי"ג, עמ' 165.

⁸ ס"ח התשכ"ט, עמ' 248.

⁹ ס"ח התשע"ה, עמ' 428.

מקרים של סרבנות גט, סחטנות ושימוש לרעה בהלכה היהודית כדי לכבול אישה או איש לזוגיות בניגוד לרצונם.

על כן, מטרתו של חוק זה לאפשר חופש ובחירה בנישואין מחד, אך בלי לפגוע בצביונה היהודי של מדינת ישראל, מאידך.

הצעה זו כוללת שמירה על מסלולי הנישואין של העדות הדתיות הקיימות, ובתוכם נישואין על ידי הרבנות הראשית, יצירת מסלול נישואין אזרחי למעוניינים בכך ומתן אפשרות להוספת מסלולים דתיים ומקבילים אחרים, שייתנו מענה לציבור שאינו יכול או שאינו רוצה להינשא במסגרת עדה דתית קיימת. בעת רישום לנישואין יוכלו בני הזוג לבחור להינשא על ידי כל אדם שמחזיק רישיון לעריכת נישואין והם יידרשו להצהיר מראש על ערכאת הגירושין שתתיר את נישואיהם, אם ירצו להתגרש (בית דין דתי, בית המשפט או בורר גירושין בעל רישיון). באופן זה יוכל כל זוג להינשא כפי שירצה, ולהתיר את הנישואין באופן שנקבע על ידו מראש. יחד עם זאת, אם הצדדים נישאו על פי הדין הדתי, אזי יוכלו לפנות לבית הדין להתרת נישואיהם. כמו כן, מוצע כי שימוש בדין הדתי לרעה למניעת התרת הנישואין (סרבנות גט) ייחשב כעוולה אזרחית.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת יוליה מלינובסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/24/396 ; פ/25/502) (הוסרה מסדר היום ביום י"ח בסיוון התשפ"ג (7 ביוני 2023)).

הצעת החוק זהה לפ/25/502 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ל' בסיוון התשפ"ג (19.06.2023)